

Παραμύθι: [παρηγοριά της ψυχής, τέρψη]. Είναι μία φανταστική προφορική διήγηση. Το παραμύθι συγκινεί και ψυχαγωγεί όλους τους λαούς της γης από τα πανάρχαια χρόνια. Η υπόθεσή του δεν δεσμεύεται από τόπο και χρόνο και τα πρόσωπά του είναι φανταστικά. Στα παραμύθια συναντάμε πλήθος από απίθανα και απίστευτα γεγονότα (παράλογο, υπερφυσικό, μαγικό).

ΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΗ

«Η Ορφανή», σελ.107

«Η Σιχούνα», σελ. 109

1. Δομή των κειμένων

Δομή κειμένων	Η Ορφανή	Η Σιχούνα
Είδος	Έμμετρο λαϊκό παραμύθι από τη Μάνη	Λαϊκό ποντιακό παραμύθι σε νεοελληνική απόδοση
Τόπος	Ακαθόριστος	Ακαθόριστος
Χρόνος	Αόριστος	Αόριστος (πάει, πάει καιρός)
Θέμα	Η ευαίσθητη σχέση ανάμεσα στη μηριά και την κόρη του συζύγου της. Η συμπεριφορά της μηριάς είναι απαξιοτική για την κοπέλα, ωστόσο, όπως συμβαίνει στα παραμύθια, έτσι και εδώ, στο τέλος νικά και δικαιώνεται ο πιο αδύναμος.	Τις περισσότερες φορές ανακαλύπτεις την αξία εκεί που δεν το περιμένεις κι ότι δεν πρέπει ποτέ να κρίνεις επιφανειακά τους άλλους, αλλά να κοιτάς πάντα τον εσωτερικό τους κόσμο. Αποδοχή της διαφορετικότητας.
Πρωταγωνιστές	Η ορφανή, η κακιά μηριά, και το βασιλόπουλο	Η Σιχούνα, το φίδι-βασιλόπουλο, ο πατέρας
Άλλα πρόσωπα	Οι τρεις αδερφές, η νεκρή μητέρα, ο άβουλος πατέρας	Οι δύο αδερφές

2. Ποια σχέση έχουν οι πρωταγωνίστριες των δύο παραμυθιών που εξετάζουμε με την οικογένειά τους;

	Η Ορφανή	Η Σιχούνα
Σχέσεις με την οικογένειά τους	Ήταν ευτυχισμένη όταν ζούσε η μητέρα της. Ορφανή από μητέρα, ο πατέρας της ξαναπαντρεύτηκε μια κακιά γυναίκα, η οποία έχει δύο κόρες. Η μητριά κακομεταχειρίζεται την ορφανή. Βρίσκει παρηγοριά στον τάφο της μητέρας της.	Η Σιχούνα έχει έναν πατέρα και δύο αδερφές, οι οποίες την αγαπούν πολύ. Ο πατέρας της έχει αδυναμία.

3. Να συγκρίνετε τα δύο παραμύθια από την άποψη της τύχης των δύο πρωταγωνιστριών (αρχική κατάσταση, μεταβολή της κατάστασης, τελική κατάληξη).

	Η Ορφανή	Η Σιχούνα
Αρχική κατάσταση	Ορφανή από μητέρα είναι δυστυχισμένη λόγω της κακομεταχείρισης της μητριάς και της αδιαφορίας του πατέρα.	Είναι πολύ ευτυχισμένη με την οικογένειά της τον πατέρα και τις δύο αδερφές της
Μεταβολή (αλλαγή) της κατάστασης	Με τη βοήθεια της νεκρής μητέρας της μεταμορφώνεται και φτάνει στον χορό του παλατιού.	Αλλάζει όταν φέρνει το τριαντάφυλλο ο πατέρας της και πηγαίνει με τη θέλησή της να μείνει με το φίδι. Στην αρχή είναι ευτυχισμένη και στη συνέχεια δυστυχισμένη όταν πεθυμά την οικογένειά της. Πάει για επίσκεψη στην οικογένειά της και είναι ευτυχισμένη ξανά
Τελική κατάληξη	Ο βασιλιάς ανακαλύπτει σε ποιαν ανήκει το γοβάκι, ξεσκεπάζεται η απάτη με τον εντοπισμό της νέας στο αμπάρι. Η ιστορία τελειώνει με το ευτυχές τέλος του γάμου.	Επιστρέφει ξανά στο φίδι, το οποίο είναι ετοιμοθάνατο, του λέει ότι το αγαπά και μεταμορφώνεται σε έναν άντρα και η Σιχούνα είναι ξανά ευτυχισμένη. Γίνεται πλούσια.

	[ευτυχία μετά τον θάνατο της μητέρας της] Δικαιώνεται ο αδύνατος	
--	---	--

4. Ποια στοιχεία παραμυθιού εντοπίζετε στα δύο παραμύθια;

Η ορφανή	Η Σιχούνα
Στο απόσπασμα δεν αναφέρεται ούτε ο τόπος ούτε και ο χρόνος της δράσης (στ. 5, 7, 34). Επίσης, τα πρόσωπα του παραμυθιού είναι συνήθως ανώνυμα, όπως συμβαίνει και εδώ, όπου βλέπουμε μια μάνα, μια κόρη, μια μητριά, ένα βασιλόπουλο, ήρωες που δεν κατονομάζονται. Πρόκειται, λοιπόν, για ένα χρόνο απροσδιόριστο που τοποθετείται κάπου στο παρελθόν, όπως προκύπτει από τη χρονική βαθμίδα των ρημάτων (είχε, χτένιζε, επήγανε)	Αοριστία τόπου και χρόνου δράσης Τα πρόσωπα του παραμυθιού είναι ανώνυμα εκτός από την πρωταγωνίστρια
Υπάρχει το μαγικό στοιχείο της μεταμόρφωσης καθώς και το υπερφυσικό στοιχείο (Η κόρη επικοινωνεί με την πεθαμένη μητέρα της, η οποία έχει τη δύναμη να την μεταμορφώσει και να την βοηθήσει να παραβρεθεί στο χορό του βασιλιά.	Υπάρχει το στοιχείο της μεταμόρφωσης του φιδιού σε άντρα
Γενικά στα παραμύθια η μεταβολή της κατάστασης από τη φτώχεια/δυστυχία στην ευημερία/ευτυχία αποτελεί στόχο των πρωταγωνιστών και το ευτυχές τέλος (happy end) της ιστορίας.	

5. Να συγκρίνετε τα παραμύθια ως προς τη **γλωσσική μορφή**, τις **αφηγηματικές τεχνικές** (τύπος αφήγησης, τύπος αφηγητή αφηγηματικοί τρόποι).

Δομή κειμένων	Η Ορφανή	Η Σιχούνα
Γλωσσική μορφή	Ελληνική γλώσσα εμπλουτισμένη με γλωσσικές ποικιλίες, γλωσσικό ιδίωμα της	Νεοελληνική απόδοση από τα Ποντιακά

	Μάνης, καθώς είναι λαϊκό, παραδοσιακό παραμύθι, ενισχύεται η αξία της λαϊκής λογοτεχνίας (τσακώνει, παλλαγιάστηνα)	
Τύπος αφήγησης	<u>Τριτοπρόσωπη αφήγηση</u> , η οποία δημιουργεί την αίσθηση ότι ο αφηγητής είναι αντικειμενικός και αποστασιοποιημένος από τα γεγονότα.	<u>Τριτοπρόσωπη αφήγηση</u> , η οποία δημιουργεί την αίσθηση ότι ο αφηγητής είναι αντικειμενικός και αποστασιοποιημένος από τα γεγονότα. Σε ένα σημείο ο αφηγητής (παραμυθάς) εισχωρεί μέσα στη δράση και έτσι το κείμενο αποκτά τη δύναμη της προσωπικής μαρτυρίας, εξασφαλίζει αμεσότητα, πειστικότητα και αληθοφάνεια. Επίσης δίνει έναν εξομολογητικό τόνο.
Τύπος αφηγητή	Ετεροδιηγητικός	Ετεροδιηγητικός και στο τέλος ομοδιηγητικός
Αφηγηματικοί τρόποι	Αφήγηση Ευθύς λόγος	Αφήγηση Ευθύς λόγος

6. Να συγκρίνετε την Ορφανή με τα δημοτικά τραγούδια της προηγούμενης ενότητας. Ποιες ομοιότητες και ποια διαφορά εντοπίζετε από την άποψη της μορφής (μέτρο, στίχος, ισομετρία, ομοιοκαταληξία) ανάμεσα στο παραμύθι και στα δημοτικά τραγούδια;

Ομοιότητες:

- Στίχος δεκαπεντασύλλαβος
- Μέτρο Ίαμβος
- Υπάρχει Ισομετρία

Διαφορά:

- Υπάρχει ομοιοκαταληξία

7. Ποια άλλα χαρακτηριστικά δημοτικών τραγουδιών, που διδαχθήκατε εντοπίζετε στο παραμύθι «Η Ορφανή»;

- Υπερβολή και τα υπερφυσικά στοιχεία (στ. 2-3, 15, 22-23)
- Προσωποποίηση των φυσικών στοιχείων (στ. 2-3, 30-33)
Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι έκανε το σύννεφο άλογο (στ. 41)
- Υπάρχει και ο νόμος των τριών (στ. 50-51)
- Επανάληψη στίχων (στίχοι 16, 24 και 26)

Εργασίες

1. Να συγκρίνετε την Ορφανή με τη Σταχτοπούτα και να εντοπίσετε ομοιότητες και διαφορές ως προς το περιεχόμενο.